

Podstatné mená (1)

Substantíva pomenujú osoby, zvieratá, veci, vlastnosti a deje.

Delenie:

A:		
všeobecné	Pomenovania osôb, zvierat, vecí... toho istého druhu. Píšeme ich s malým začiatočným písmenom	dom, strom, kniha, mesto,...
vlastné	Mená jedinečných osôb, zvierat, vecí, zemepisných názvov, sviatkov... Píšeme ich s VEĽKÝM začiatočným písmenom. Názvy dní v týždni a mesiacov sa za vlastné nepovažujú!	Pavol, Andrea, Dunčo,...

B:		
Konkrétne (hmotné)	Pomenovania osôb, zvierat, vecí Hmotné, možno ich pozorovať zmyslami	brat, Karol, mačka, pes, ryba, zajac, stôl, dom, kniha, škola
Abstraktné (nehmotné)	Pomenovania vlastností, dejov Nehmotné, nemožno ich pozorovať zmyslami. Vznikajú aj zo slovík, z príd. mien.	zdravie, múdrosť, šťastie, láska, leto, prázdniny, matematika, sedenie, boj, kúpa

C:		
pomnožné	Nemajú tvar jednotného čísla	Vianoce, Kúty, nohavice, sane,....
hromadné	Nemajú tvar množného čísla, názvy skupín chápaných ako celok	Ovocie, lístie, mládež, ľud, trnie,...
látkové	Nemajú tvar množného čísla, nedajú sa počítať, iba merať, vážiť	Mäso, mlieko, víno, káva, ...

GRAMATICKÉ KATEGÓRIE:

1. rod	Mužský – ten, ženský – tá, stredný – to
2. číslo	Jednotné číslo – singulár, množné číslo, plurál
3. pád	Nominatív – kto? Čo?, Genitív – z koho? Z čoho? Datív – Komu? Čomu? Akuzatív – Koho? Čo? (vidím), Lokál – O kom? O čom?, Inštrumentál – S kým? S čím?

ČO EŠTE URČUJEME:

4. vzor	Mužský	Životné – <i>chlap, hrdina, kuli</i>
		Neživotné – <i>dub, stroj</i>
	Ženský	<i>Žena, ulica, dlaň, kosť, gazdiná (pani, mať</i> – samost. skloň)
	Stredný	<i>Miesto, srdce, vysvedčenie, dievča</i>

mužský rod	životné	zakončené na spoluhlásku alebo -o	chlap
		zakončené na -a	hrdina
	neživotné	zakončené na tvrdú alebo obojakú spoluhl.	dub
		zakončené na mäkkú spoluhlásku	stroj
ženský rod	samohláskové	pred "a" tvrdá alebo obojaká spoluhl.	žena
		pred "a" mäkká spoluhláska	ulica
	spoluhláskové	v G sg. prípona -e	dlaň
		v G sg. prípona -i	kosť
stredný rod		zakončené na -o	mesto
		zakončené na -e	srdce
		zakončené na -ie	vysvedčenie
		zakončené na -a, -ä	dievča

vzor **gazdiná** - slová gazdiná, stryná, ujčiná, testiná, šľachtičná, kňažná, princezná, kráľovná, cárovná, cisárovná

5. životnosť (len v mužskom rode)	Životné	Osoby a zvieratá v singulári
	Neživotné	Ostatné
VZORY ZVIERACÍCH PODST. M. MUŽSKÉHO RODU	chlap	všetky v jednotnom čísle
	dub	v množnom čísle tie, ktoré sú zakončené na tvrdú alebo obojakú spoluhlásku (holuby, orly)
	Stroj	v množnom čísle tie, ktoré sú zakončené na mäkkú spoluhlásku (ježe, medvede)
	<p>p.m. vlk, pes, vták v množnom čísle sa môžu skloňovať ako životné (chlap) alebo neživotné (dub) (napr. poľovnícke psy, poľovnícki psi) POZOR! Ak sa zosobňuje zvieracie p.m. na človeka, skloňuje sa ako životné (Štúrovci boli smelí orli.)</p>	

VZORY CUDZÍCH PODSTATNÝCH MIEN	chlap	grécke a latinské p.m. (životné) s príponami -as, -os, -es, -us, -is (Sofokles- od Sofokla) a cudzie priezviská s príponami -o, -ó, -u, -ú, a nemé -e (Galileo - od Galilea, Moliére - od Moliéra)
	dub	cudzie p.m. (neživotné) s príponami -us, -os, -es (realizmus - o realizme)
	kuli	všeobecné p.m. (životné) a priezviská s príponami -i, -í, -y, -ü, -e, -é, -ö, -ä, -ě (Pálfy - od Pálfyho - Pálfyovia, grizly, pony, Verdi, Dante,...)
	žena	p.m. (ženského rodu) s príponami -ea, -oa, -ua (idea - dve idey)
	ulica	p.m. (ženského rodu) s príponami -ia, -ya (Mária - od Márie)
	mesto	p.m. (stredného rodu) s príponami -um, -on (gymnázium - z gymnázia, epiteton - dve epitetá)

POZOR NA PRAVOPIS

v I pl. píšeme vždy -mi, -ami (dubmi, ženami)

v L píšeme vždy -i, -í (na papieri, na tanieri, v hoteli, o Andrei)

V D píšeme vždy -i (k Andrei, k aloi, k otcovi, Petrovi, koňovi,...)

prípona -ov býva v mužskom rode, -ou v ženskom rode

vzory chlap, hrdina

N - rytieri, inžinieri, huslisti; L - o rytierovi, o inžinierovi, o huslistovi

vzor dub

N - stromy, lesy, vozy; I - stromami, lesmi, vozmi

vzor žena

G - od ženy, od Lucky, od mamy

N - dve ženy, dve Lucky, dve mamy

I - so ženami, s Luckami, s mamami

vzory dlaň, kosť

v stepi, na osi, na reťazi

stepi, osi, reťaze

vzory srdce, vysvedčenie

na svedomí, na mori, pri zábradlí, v kroví

Pomnožné podstatné mená Určenie vzorov	zakončenie v N sg.	zakončenie v L sg.	rod	vzor
	-y (Piešťany)	-och (v Piešťanoch, v kúpeľoch)	mužský	dub
	-e (kúpele)		mužský	stroj
	-y (Tatry)	-ách, -ach (v Tatrách), -iach (v nohaviciach)	ženský	žena
	-e (nohavice)		ženský	ulica
	-á, -a (plúca)		stredný	mesto
	-ia (prsia)		stredný	srdce

SKLOŇOVACIE VZORY PODSTATNÝCH MIEN

MUŽSKÝ ROD		ŽENSKÝ ROD		STREDNÝ ROD	
JEDNOTNÉ ČÍSLO	MNOŽNÉ ČÍSLO	JEDNOTNÉ ČÍSLO	MNOŽNÉ ČÍSLO	JEDNOTNÉ ČÍSLO	MNOŽNÉ ČÍSLO
N chlap- o	chlap- i	N žen- a	žen- y	N mest- o	mest- á
G chlap- a	chlap- ov	G žen- y	žien- o	G mest- a	miest- o
D chlap- ovi	chlap- om	D žen- é	žen- ám	D mest- u	mest- ám
A chlap- a	chlap- ov	A žen- u	žen- y	A mest- o	mest- á
L (o) chlap- ovi	(o) chlap- och	L (o) žen- e	(o) žen- ách	L (o) mest- e	(o) mest- ách
I chlap- om	chlap- mi	I žen- ou	žen- ami	I mest- om	mest- ami
N hrdin- a	hrdin- ovia	N ulic- a	ulic- e	N srdc- e	srdc- ia
G hrdin- u	hrdin- ov	G ulic- e	ulic- o	G srdc- a	srdc- o
D hrdin- ovi	hrdin- om	D ulic- i	ulic- iam	D srdc- u	srdc- iam
A hrdin- u	hrdin- ov	A ulic- u	ulic- e	A srdc- e	srdc- ia
L (o) hrdin- ovi	(o) hrdin- och	L (o) ulic- i	(o) ulic- iach	L (o) srdc- i	(o) srdc- iach
I hrdin- om	hrdin- ami	I ulic- ou	ulic- ami	I srdc- om	srdc- ami
N dub- o	dub- y	N dlaň- o	dlan- e	N vysvedčen- ie	vysvedčen- ia
G dub- a	dub- ov	G dlan- e	dlan- í	G vysvedčen- ia	vysvedčen- í
D dub- u	dub- om	D dlan- i	dlan- iam	D vysvedčen- iu	vysvedčen- iam
A dub- o	dub- y	A dlaň- o	dlan- e	A vysvedčen- ie	vysvedčen- ia
L (o) dub- e	(o) dub- och	L (o) dlan- i	(o) dlan- iach	L (o) vysvedčen- í	(o) vysvedčen- iach
I dub- om	dub- mi	I dlaň- ou	dlaň- ami	I vysvedčen- ím	vysvedčen- iami
N stroj- o	stroj- e	N kosť- o	kost- i	N dievč- a	dievč- at-á/-enc-e
G stroj- a	stroj- ov	G kost- i	kost- í	G dievč- ať-a	dievč- ať-0/-enienc-0
D stroj- u	stroj- om	D kost- i	kost- iam	D dievč- ať-u	dievč- ať-ám/-enc-om
A stroj- o	stroj- e	A kosť- o	kost- i	A dievč- a	dievč- ať-á/-enc-e
L (o) stroj- i	(o) stroj- och	L (o) kost- i	(o) kost- iach	L (o) dievč- ať-i	(o) dievč- ať-ách/-enc-och
I stroj- om	stroj- mi	I kosť- ou	kost- ami	I dievč- ať-om	dievč- ať-ami/-enc-ami